

4 Särskilda bestämmelser för vissa juridiska personer

4.1 Försäkringsföretag

Prop 1989/90:110 s. 571 – 576, SkU30
Prop 1992/93:187 s. 151 – 174, SkU31
Prop 1993/94:85 s. 55 – 57, SkU16
Prop 1999/00:2, Del 2 s. 444 – 451, SkU2
Prop 2001/02:42, SkU7

Sammanfattning

Definition

Försäkringsföretags rörelser beskattas enligt olika metoder. Avgörande för val av beskattningsmetod är företagets karaktär av livförsäkringsföretag eller skadeförsäkringsföretag.

Med *livförsäkringsföretag* avses enligt 39 kap. 2 § första stycket IL

1. livförsäkringsbolag enligt 1 kap. 4 § försäkringsrörelselagen (1982:713), och
2. utländskt försäkringsföretag som bedriver livförsäkringsrörelse i Sverige med stöd av lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige.

Med *skadeförsäkringsföretag* avses annat försäkringsföretag än livförsäkringsföretag (2 st.).

Utländska försäkringsföretag som bedriver försäkringsrörelse i Sverige bedöms bara med hänsyn till den verksamhet som företaget bedriver från fast driftställe här (3 st.).

4.1.1 Livförsäkringsföretag

Den del av ett livförsäkringsföretags verksamhet som hänför sig till förvaltning av kapital för försäkringstagarnas räkning inkomstbeskattas inte, 39 kap 3 § IL. I stället beskattas livförsäkringsföretagen för en schabloniserad avkastning på pensions-

kapitalet, beräknat enligt lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel. Närmare om beräkning av avkastningsskatten, se avsnitt 13.

Egen verksamhet

För ett livförsäkringsföretags egen verksamhet, dvs. verksamhet som inte hänför sig till förvaltning av kapital för pensions- och kapitalförsäkringstagarnas räkning, gäller i princip de vanliga reglerna för beräkning av resultatet av näringsverksamheten. Ett par särbestämmelser finns dock. Skattskyldighet föreligger inte för intäkter i form av inlutna försäkringspremier och avdrag får inte göras för utbetalda ersättningar o. dyl. Det torde f.n. endast vara fondförsäkringsbolagen som bedriver verksamhet som inte är hänförlig till förvaltning av kapital för försäkringstagarnas räkning.

Sjuk-, olycksfalls- och grupplivförsäkringar

Till den del ett livförsäkringsföretags inkomster, premier och utgifter hänför sig till sjuk-, olycksfalls- och grupplivförsäkringar är inkomsten skattepliktig och utgifterna avdragsgilla enligt bestämmelserna i 39 kap. 6-9 §§ IL. Det innebär att även resultatet av kapitalförvaltningen för dessa försäkringar är skattepliktiga enligt IL.

4.1.2 Skadeförsäkringsföretag

Skadeförsäkringsföretag beskattas för överskottet av sin försäkringsrörelse, inklusive kapitalförvaltningen. Resultatet beräknas enligt i huvudsak samma regler som för andra företag, med undantag av de tillägg som finns i 39 kap. 6-9 §§ IL.

Det som är speciellt för skadeförsäkringsföretagen är att de får göra avdrag för bl.a. ökning av vissa försäkringstekniska avsättningar, ökning av säkerhetsreserv och för utbetald återbäring och verkställd premieåterbetalning. Minskning av försäkringstekniska avsättningar och säkerhetsreserv ska tas upp som intäkt.

Enligt tidigare lydelse av 39 kap. 10 § IL skall utländska skadeförsäkringsföretag schablonbeskattas med 2 procent av företagets premieinkomst av den försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige. Bestämmelsen har utgått fr.o.m 2003 års taxering (prop. 2001/02:42). Verksamhet som ett utländskt skadeförsäkringsföretag bedriver från ett fast driftställe i Sverige ska enligt de nya reglerna beskattas enligt konventionell metod. Äldre bestämmelser tillämpas dock för räkenskapsår som påbörjats före den 1 januari 2002.

Regeringsrätten fann i RÅ 1999 ref. 58 att schablonbeskattningen stred mot diskrimineringsförbud (den s.k. medborgarskapsregeln) i det nordiska dubbelbeskattningsavtalet och att

företaget i fråga därför hade rätt att begära inkomstbeskattning enligt de regler som gäller för svenska skadeförsäkringsföretag.

4.1.3 Fördelning av intäktsposter och kostnadsposter

Om ett försäkringsföretag ska dela upp en intäkt- eller kostnadspost mellan olika delar av sin verksamhet, ska fördelningen göras på skäligt sätt, 39 kap. 11 § IL. Bestämmelsen har betydelse vid livförsäkringsföretags fördelning av skattepliktig verksamhet enligt IL och sådan verksamhet som beskattas enligt reglerna om avkastningsskatt.

4.1.4 Övertagande av hela försäkringsbeståndet

Om ett försäkringsföretags hela försäkringsbestånd tas över av ett annat försäkringsföretag, ska det överlåtande företaget inte ta upp någon inkomst eller dra av någon utgift på grund av överlåtelsen. Det övertagande företaget inträder i det överlåtande företagets skattemässiga situation, 39 kap. 12 § IL. Tillämpning av kontinuitetsregeln förutsätter att överlåtande och övertagande företag är skattskyldiga i Sverige (prop. 2001/02:42 s. 22).

Bestämmelsen är hämtad från 2 § 4 mom. SIL.

4.1.5 Övrigt

För försäkringsföretag finns särskilda regler om årsredovisning i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL).

Enligt 4 kap 5 § ÅRFL får ett försäkringsföretags placeringstillgångar – med undantag för andelar i koncernföretag och intresseföretag – värderas till verkligt värde. Vinst som uppkommer till följd av att det bokförda överstiger anskaffningsvärdet skall sättas av till en fond för orealiserade vinster (4 kap 6 § ÅRFL). Innebörden av detta är att de orealiserade vinsterna inte kan läggas till grund för utdelning.

Ett försäkringsföretags placeringstillgångar, som är lagertillgångar enligt ÅRFL, får tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet även om de tagits upp till högre värde i räkenskaperna (17 kap 17 § IL). Detta gäller inte gäller för placeringstillgångar i form av kontorsfastigheter som huvudsakligen är avseende för försäkringsrörelsen och inte heller för andelar i dotterföretag och intresseföretag (17 kap 18 § IL).

Enligt den s.k utdelningsspärren får det lägre värdet på placeringstillgångarna inte användas till den del företaget har delat ut medel eller på något annat sätt förfogat över vinsten (17 kap 21 § IL).

4.2 Investmentföretag och värdepappersfonder

Sammanfattning

Bestämmelserna om investmentföretag och värdepappersfonder finns i 39 kap. 14-20 §§ IL. Tidigare fanns bestämmelserna i 2 § 10 mom. SIL.

Investmentföretag och värdepappersfonder utgör ett slags mellanhandsägare. Skattereglerna har utformats utifrån en målsättning att åstadkomma neutralitet mellan direkt och indirekt ägande (prop. 1998/90:110 s. 564-566).

4.2.1 Investmentföretag

Prop. 1989/90:110 Del 1 s. 560-566, 696
prop. 1993/94:50 s. 191-194, 342-344 och 353
prop. 1993/94:234 s. 103-104, 130 och 134-135
prop. 1994/95:25 s. 52-53, 91 och 95
prop. 1996/97:18 s. 29-32
prop. 1998/99:15 s. 266 och 300, 253 ff. och 297 f
prop. 1999/2000:2 Del 2 s. 451-454

4.2.1.1 Definition

Med *investmentföretag* avses enligt 39 kap. 15 § IL ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening

- som uteslutande eller så gott som uteslutande förvaltar värdepapper eller liknande tillgångar,
- vars uppgift väsentligen är att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda andelsägaren riskfördelning, och
- som ett stort antal fysiska personer äger andelar i.

Vad gäller kravet på att företaget ”uteslutande eller så gott som uteslutande” ska förvalta värdepapper eller liknande tillgångar, se motsvarande bedömning beträffande förvaltningsföretag, avsnitt 1.3.3. I definitionen av förvaltningsföretag ändrades med verkan fr.o.m. 1992 års taxering begreppet ”uteslutande eller så gott som uteslutande” till ”obetydlig”. Någon saklig ändring var dock inte avsedd (prop. 1989/90:110 s. 707).

En fråga som har aktualiserats är om ett investmentföretags omsättning av värdepapper kan bli så omfattande att företaget anses

bedriva handel med värdepapper. I RÅ 2002 ref 52 anger Regeringsrätten att någon övre gräns för antalet omplaceringar inte framskyttat i förarbeten eller praxis. Detta innebär däremot inte att ett investmentföretag kan omsätta sitt innehav utan begränsning. Enligt Regeringsrättens uppfattning är en grundläggande förutsättning för ett investmentföretags verksamhet att syftet med verksamheten är förvaltning och att förvaltande verksamhet bedrivs. I det aktuella fallet fann Regeringsrätten att en omfattande likviditetsförvaltning i form av köp och försäljning av börsaktier vid sidan av investeringsverksamheten inte förtoget företaget dess karaktär av investmentföretag. Likviditetsförvaltningen hade genomsnitt omfattat något under 20 % av det samlade investeringsbara kapitalet.

Frågan om vad som avses med ett "välfördelat värdepappersinnehav" som erbjuder andelsägarna riskfördelning har i ett par fall prövats av RR. I RÅ 1966 Fi 192 ansåg RR, att det inte förelåg ett välfördelat värdepappersinnehav när bolagets tillgångar till övervägande del utgjordes av aktier i dotterbolag. I RÅ 80 Aa 152 fann RR att man inte kunde anse att någon riskfördelning förelåg då ett ömsesidigt ägarförhållande fanns mellan det ägande företaget och de företag som det ägde aktier eller andelar i.

I RÅ 1991 ref. 88 och RÅ 1995 not. 406 (båda förhandsbesked) har RR som ett led i prövningen av om ett aktiebolag vid inkomsttaxeringen skulle anses vara ett investmentföretag utvecklat vad som krävs för att bolaget genom ett välfördelat värdepappersinnehav ska anses erbjuda aktieägarna riskfördelning.

Lagtexten anger inte något minsta mått på "ett stort antal fysiska personer". Det finns inte heller något krav på att samtliga aktier eller andelar måste ägas av fysiska personer. Att börsnoterade investmentföretag som är registrerade på A-listan uppfyller kraven enligt definitionen får anses klart. Var gränsen ska dras för företag som inte är börsnoterade är oklart. Det kan nämnas att för att ett företag ska få inregistreras på Stockholms fondbörs A-lista krävs bl.a. att minst 2 000 aktieägare vardera äger aktier till ett värde av minst ett halvt basbelopp samt att minst 25 % av aktiekapitalet och minst 10 % av rösterna ägs av allmänheten. I RÅ 1969 Fi 1484 hade bolaget ett åttiotal ägare med ungefär lika stora aktieposter. Kravet på ägarspridning ansågs inte vara uppfyllt. I R78 1:61 skulle bolaget efter nyemission komma att ägas av 740 personer. Att en viss grupp av varandra närstående fysiska personer skulle komma att äga 30-35 % av det totala antalet aktier i bolaget hade ingen betydelse. Ägarspridningen ansågs tillräcklig.

**Tidpunkt för
karaktärsbyte**

I RÅ 2001 ref. 49 (överklagat förhandsbesked) har RR slagit fast att de särskilda skattereglerna för investmentföretag ska tillämpas på företagets beskattning fr.o.m. den tidpunkt under beskattningsåret då företaget fått karaktären av investmentföretag.

4.2.1.2 Löpande intäkter

Enligt 39 kap. 14 § IL gäller vid inkomstberäkningen för investmentföretag, utöver vad som följer av övriga bestämmelser i IL, följande:

1. Kapitalvinster på delägarätter ska inte tas upp och kapitalförluster på delägarätter får inte dras av.
2. Ett belopp som för helt år motsvarar 1,5 % av värdet på investmentföretagets delägarätter vid beskattningsårets ingång ska tas upp. Egna aktier eller optioner, terminer eller liknande instrument vars underliggande tillgångar består av investmentföretagets sådana aktier ska inte inräknas i underlaget.
3. Utdelning som företaget lämnar ska dras av. (Den tidigare regeln om att utdelningen inte fick ge underskott har tagits bort fr.o.m. taxeringsåret 2003.) Sådan utdelning av andelar i ett dotterföretag som avses i 42 kap. 16 § IL (Lex ASEA) ska dock inte dras av.

Den utdelning som ska dras av enligt punkten 3 ska dras av som kostnad det beskattningsår som beslutet om utdelning sker.

Schablonbeskattning av kapitalvinster

Beträffande aktier, konvertibla skuldebrev, vinstandelsbevis och annat som beskattas enligt reglerna i 48 kap. IL om delägarätter, sker således inte en konventionell kapitalvinstbeskattning. I stället görs en schablonbeskattning. Som intäkt ska 1,5 % av värdet av investmentföretagets delägarätter vid beskattningsårets ingång tas upp. Schablonintäkten 1,5 % gäller för helt år räknat och proportioneras vid kortare eller längre beskattningsår. (T.o.m. 2002 års taxering var schablonintäkten 2,0%.)

De delägarätter som ett investmentföretag tillförts genom fusion med ett konventionellt beskattat dotterbolag omfattas inte av schablonbeskattningen om fusionen ägt rum den 1 januari 1999 eller senare (RÅ 2000 ref. 18). Investmentföretaget är därför skattskyldigt för kapitalvinster på de tillförda delägarätterna i en särskild ”fälla”. Om fusionen i stället ägt rum före den 1 januari 1999 omfattas de tillförda delägarätterna av schablonbeskattningen (RÅ 2001 not. 139).

**Utdelningar,
räntor m.m.**

Utdelningar är skattepliktiga fullt ut. Avdrag medges dock för utdelning som investmentföretaget beslutat att dela ut för beskattningsåret. På så sätt ges investmentföretaget möjlighet att eliminera dubbelbeskattningen av intäkterna i företaget.

Även räntor på delägarrätterna beskattas på vanligt sätt. För ränte- och förvaltningsutgifter medges avdrag fullt ut (prop. 1989/90:110 s. 565).

4.2.1.3 Avskattning av investmentföretag

I 39 kap. 16-18 §§ IL finns särskilda avskattningsregler för det fall ett företag inte längre uppfyller definitionen på ett investmentföretag. Avskattning ska dock inte ske när ett investmentföretag upplöses genom likvidation.

Avskattningen avser delägarrätter som schablonbeskattats hos investmentföretaget. Den görs för att kompensera för att det efter karaktärsändringen fortfarande finns realiserade men obeskattade vinster i bolaget som kan lämna avkastning framöver, vilket inte är möjligt i andra bolag. Eftersom investmentföretag i praktiken är enkelbeskattade i och med att utdelning får dras av, behövs ingen avskattning i de fall aktieägaren i företaget sålt sina aktier under året.

Avskattningen innebär att företaget som avskattningsintäkt ska ta upp 16 % av det högsta av marknadsvärdena på de delägarrätter som innehafts av företaget vid ingången av det beskattningsår då förändringen inträffar eller vid ingången av något av de fem föregående beskattningsåren. Om aktier i investmentföretaget avyttrats under året eller om de innehas av ett annat investmentföretagskaavskattningen inte omfattar den del av avskattningsintäkten som belöper på dessa aktier.

De avskattade delägarrätterna ska därefter anses anskaffade för ett belopp motsvarande marknadsvärdet vid tidpunkten för karaktärsbytet, 39 kap. 19 § IL.

För andra ägare finns en möjlighet till frivillig avskattning. Deras aktier anses då avyttrade till marknadsvärdet vid tidpunkten för avskattningen och återköpta för samma pris, 39 kap. 18 § IL.

Avskattnings- tidpunkten

Reglerna för beskattning av investmentföretag gäller så länge företaget har denna karaktär. Efter karaktärsbytet, som sker en viss dag under beskattningsåret, gäller allmänna skatteregler (prop. 1998/99:15 s. 257).

Övrigt

Investmentföretag omfattas inte av reglerna om koncernbidrag, underprisöverlåtelser, verksamhetsavyttringar eller periodiseringsfonder.

4.2.2 Värdepappersfonder

Prop. 1989/90:110 Del 1 s. 561-566, 696
prop. 1992/93:206
prop. 1999/2000:2 Del 2 s. 451-452, 454

Definition

Med *värdepappersfond* avses, enligt 1 § lagen (1990:1114) om värdepappersfonder, en fond bestående av fondpapper och andra finansiella instrument, vilken bildats genom kapitaltillskott från allmänheten och ägs av dem som skjutit till kapital.

Fonden är inte en juridisk person, men utgör däremot ett särskilt skattesubjekt som är skattskyldigt för inkomst av tillgångar som ingår i fonden, 6 kap. 4 § IL.

Utländska fonder

Reglerna i 39 kap. 14 § IL gäller inte bara svenska värdepappersfonder, utan också utländska fonder som motsvarar svenska värdepappersfonder vad avser öppenhet, reglering och kontroll (bet. 2000/01:SkU9 s. 6-7, SFS 2000:1354.) Se också RÅ 2001 not. 145 (förhandsbesked avseende 2001 års taxering).

Löpande beskattning

Schablonreglerna för beskattning av investmentföretag gäller också för värdepappersfonder.ä.

Av RÅ 1996 not. 65 framgår att utgifter för courtage som fonden har vid omplaceringar av värdepapper inte utgör direkt avdragsgilla förvaltningsutgifter, utan omfattas av schablonbeskattningen.

Fonden får dra av utdelning till annan än delägare i fonden (t.ex. en ideell organisation) med högst ett belopp som motsvarar 2 % av fondens värde vid utgången av beskattningsåret.

4.2.2.1 Sammanläggning eller delning av värdepappersfonder

I 39 kap. 20 § IL regleras att sammanläggning eller delning av värdepappersfonder enligt 33 a § lagen (1990:1114) om värdepappersfonder inte ska leda till uttagsbeskattning enligt 22 kap. IL.

Skattemässig kontinuitet

Vid en ombildning ska den eller de nya fonderna inträda i den eller de upphörda fondernas skattemässiga situation när det gäller tillgångarnas anskaffningsutgift och annat som påverkar kapitalvinstberäkningen. Skattemässig kontinuitet ska alltså gälla vid ombildningen.

I 39 kap. 20 § tredje stycket IL regleras också att rätt att dra av och skyldighet att ta upp skatt som avser tiden före ombildningen övergår till den eller de nybildade fonderna.

På delägarnivå

Av 17 kap. 15 § och 48 kap. 18 § IL framgår att en ombildning av värdepappersfond inte heller medför någon omedelbar beskattningskonsekvens för fondens delägare.

4.3 Kooperativa föreningar

4.3.1 Allmänt

En ekonomisk förening utgör ett särskilt skattesubjekt. Skatte-reglerna är i stort sett desamma som för aktiebolag. All inkomst beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet, och föreningen är obegränsat skattskyldig.

Vinst hos ekonomiska föreningar ska i princip dubbelbeskattas. För kooperativa föreningar finns dock sådana lättnader i skattelagstiftningen att de i realiteten kan sägas vara enkelbeskattade. Enkelbeskattningen åstadkoms genom att föreningen har dels avdragsrätt för s.k. kooperativ utdelning, dvs. rabatt (återbäring) eller pristillägg (efterlikvid) på medlemmars köp eller försäljningar, dels, med vissa undantag, avdragsrätt för insatsutdelning och för utdelning på förlagsinsatser. För s.k. konsumentkooperativa föreningar finns dock ett tak för hur hög utdelning som kan lämnas med avdragsrätt, se vidare under 4.3.3.1. I den mån den kooperativa utdelningen endast innebär inbesparade levnadskostnader, är den skattefri för mottagaren.

4.3.2 Definitioner

Definitionen av kooperativ förening, som tidigare fanns i 2 § 8 mom. SIL, har ändrats något i samband med införandet av IL.

Kooperativ förening

I 39 kap. 21 § första stycket IL anges nu att med *kooperativ förening* avses en ekonomisk förening som är öppen på det sätt som ange i 3 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, EFL, och som tillämpar lika rösträtt.

Enligt 3 kap. 1 § EFL får en ekonomisk förening inte vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för vägran med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak.

Öppenhet

I den tidigare skattemässiga definitionen av kooperativ förening fanns kravet på öppenhet utförligt definierat. I IL definieras kravet på öppenhet genom hänvisningen till EFL. Om en ekonomisk förening bedriver försäljning till personer som inte uppfyller kraven för inträde i föreningen, ska föreningen för att anses öp-

pen ge dem samma rätt till återbäring på köpta varor som medlemmarna får.

Enligt 15 § lagen (1987:668) om införande av lagen om ekonomiska föreningar gäller för vissa äldre ekonomiska föreningar som har registrerats före den 1 januari 1953 inte det krav på öppenhet som anges i 3 kap. 1 § LSK. Genom IL:s krav att föreningen ska vara öppen på det sätt som anges i 3 kap 1 § LSK omfattas dock också dessa äldre föreningar av kravet på öppenhet för att de ska anses som kooperativa vid tillämpningen av IL (prop. 1999/2000:2 s. 455).

Kooperativa föreningars centralorganisationer anses som öppna även om de beviljar inträde bara för sådana lokala föreningar som uppfyller centralorganisationens krav på stadgar, skötsel och solidaritet och även om bara ett enda företag inom varje område antas som medlem.

Lika rösträtt

Kravet på lika rösträtt innebär att varje medlem ska ha en röst. En centralorganisation berövas dock inte sin kooperativa karaktär om rösträtten bland dess förstahandsmedlemmar, föreningarna, utövas efter föreningarnas medlemsantal.

Medlemsfrämjande förening

En förening som inte själv i huvudsak bedriver ekonomisk verksamhet bedrivs av en eller flera andra ekonomiska föreningar anses, enligt 1 kap. 1 § tredje stycket EFL, som ekonomisk förening under förutsättning att föreningens tillgångar till övervägande del består av andelar i den eller de andra föreningarna. En sådan förening benämns, enligt 39 kap. 21 a § IL, *medlemsfrämjande förening* (prop. 1999/2000:88).

En medlemsfrämjande förening kan inte vara ett förvaltningsföretag, 24 kap. 14 § IL.

4.3.3 Avdragsrätt för lämnade utdelningar

4.3.3.1 Kooperativ utdelning

Avdrag för lämnad utdelning

Utdelning som en kooperativ förening lämnar av vinsten i den kooperativa verksamheten i form av rabatt (återbäring) eller pristillägg (efterlikvid) i förhållande till gjorda köp eller försäljningar ska dras av, 39 kap. 22 § IL. Dessa former av utdelning kan med ett gemensamt namn kallas för kooperativ utdelning. Avdrag för utdelning ska göras oavsett om mottagaren är medlem i föreningen eller inte (prop. 1983/84:84 s. 194).

Tidigare gällde att den kooperativa vinsten skulle härröra från ”verksamhet i vilken medlemmarna deltar som avnämare eller leverantörer” (prop. 1983/84:84 s. 166). Numera godtar man även avdrag i de fall utdelning finansierats med beskattade

vinstmedel och även i sådana fall där vinst vid försäljning av kapitaltillgångar som ingått i den kooperativa verksamheten (prop. 1996/97:163 s. 38).

Även vinstmedel som skapats genom koncernbidrag från dotterföretag får räknas in i den kooperativa vinsten. En förutsättning för detta bör dock vara att dotterföretaget bedriver en verksamhet som skulle ha räknats till föreningens kooperativa verksamhet om föreningen hade bedrivit den i egen regi (RÅ 1999 ref. 29). Att dotterföretaget vid sidan därav bedriver s.k. artfrämmande verksamhet bör inte hindra avdrag så länge den kooperativa verksamheten är dotterföretagets huvudsakliga verksamhet. Om föreningens dotterföretag i sin tur har ett eller flera helägda dotterföretag och något av företagen inom denna grupp lämnar koncernbidrag till föreningen, bör det nu berörda verksamhetskravet tillämpas på underkoncernen som helhet (RÅ 1999 ref. 29).

**Begränsat avdrag
om mottagarens
levnadskostnader
minskar**

Om en förening har medlemmar för vilka den kooperativa utdelningen är skattefri enligt 42 kap. 14 § IL (dvs. utdelningen innebär att den skattskyldiges levnadskostnader minskar) är avdragsrätten för utdelning maximerad till visst högsta belopp, såvida det inte är fråga om endast enstaka sådana medlemmar. Avdrag medges i sådana fall med högst 80 % av statslåneräntan vid utgången av november månad året före taxeringsåret multiplicerad med summan av medlemmarnas omsättning med föreningen. Vid beräkningen av medlemmarnas omsättning med föreningen medräknas även medlemmarna i en medlemsfrämjande förening som har andelar i den utdelande föreningen.

**Mottagarens
beskattning**

För mottagaren är utdelningen normalt i sin helhet skattefri, 42 kap. 14 § IL. Detta gäller dock under förutsättning att mottagaren skulle ha beskattats för utdelningen i inkomstslaget kapital.

Om en mottagare som bedriver enskild näringsverksamhet uppstår utdelning i förhållande till köp (rabatt) eller försäljning (pristillägg) som gjorts i näringsverksamheten, ska utdelningen räknas som inkomst i näringsverksamheten – även om andelen i föreningen inte utgör en tillgång i näringsverksamheten, 13 kap. 9 § IL. I dessa fall är utdelningen snarast att se som en prisjustering, vilken ska påverka resultatet.

I de fall andelen i den kooperativa föreningen utgör en näringsbetingad andel hos mottagaren omfattas utdelning på andelen inte av reglerna i 24 kap. 13-22 §§ IL om skattefria utdelningar, om utdelningen utgått i form av rabatt eller pristillägg som den utdelande föreningen ska dra av enligt 39 kap. 22 § IL.

4.3.3.2 Utdelningar på medlemsinsatser och förlagsinsatser

Kooperativa föreningar ska, enligt 39 kap. 23 § IL, dra av utdelning som lämnas i förhållande till inbetalda insatser (insatsutdelning). Avdragsrätten gäller för både medlemsinsatser och s.k. förlagsinsatser, vilka räknas till föreningens bundna kapital men intar en mellanställning mellan medlemskapital och lånat kapital.

I fråga om utdelning på andra insatser än förlagsinsatser medges dock inte avdrag till den del utdelningen tillfaller någon hos vilken utdelningen enligt reglerna i 24 kap. 13-18 §§ IL inte är skattepliktig. Om denna del av utdelningen uppgår till högst 10 procent av utdelningen på annat än förlagsinsatser ska dock utdelningen i sin helhet dras av.

För medlemsfrämjande föreningar gäller att utdelning får dras av bara om föreningen har ett stort antal medlemmar och bara till den del föreningen för samma beskattningsår själv tagit emot utdelning på inbetalda insatser. Vad gäller begreppet ”stort antal” hänvisas i förarbetena (prop. 1999/2000:88 s. 26 ff.) till definitionen av investmentföretag, se närmare under avsnitt 4.2.1.1.

Sådan utdelning som en medlemsfrämjande förening ska dra av enligt 39 kap. 23 § IL omfattas inte av bestämmelserna i 24 kap. 15 § IL om undantag från beskattning för utdelning, 24 kap. 19 § IL.

SRN har i ett förhandsbesked den 11 maj 1999 prövat om avdragsrätt förelåg för en ekonomisk förening för utdelning som lämnas i förhållande till insatskapital som tillförts medlemmarna genom en insatsemission enligt 10 kap. 2 a § EFL. Nämnden fann att den ekonomiska föreningen inte skulle medges avdrag för utdelning på sådana insatser, eftersom insatserna inte kunde anses vara ”inbetalda”. RR gjorde samma bedömning, RÅ 2000 not. 75.

Centralorganisation

Om en ekonomisk förening, direkt eller indirekt, är centralorganisation för kooperativa föreningar ska centralorganisationen, även om den inte är kooperativ enligt 39 kap. 21 § IL, dra av utdelning på förlagsinsatser.

Förvaltningsföretag

Är den kooperativa föreningen ett förvaltningsföretag får utdelning inte dras av till den del den motsvaras av utdelning som är undantagen från skatteplikt hos föreningen enligt 24 kap. 13 § IL.

Tidpunkt för avdrag

Den överskotts- eller insatsutdelning som ska dras av enligt 39 kap. 22-23 §§ IL dras av som kostnad det beskattningsår som beslutet om utdelning avser, 39 kap. 24 § IL. Utdelningen ska

alltså dras av det beskattningsår som den hänför sig till och inte det år den beslutas.

Övrigt

En ekonomisk förenings utgifter i samband med förändring av föreningens medlems- och förlagsinsatser och för föreningens förvaltning ska dras av enligt 16 kap. 8 § IL, se närmare del 2 avsnitt 8.8.

4.4 Privatbostadsföretag

Prop. 1954:37
prop. 1991/92:60 s. 82-83, 103
prop. 1999/2000:2 Del 2 s. 458-460

Bestämmelserna om beskattning av privatbostadsföretag (tidigare s.k. äkta bostadsföretag) finns i 39 kap. 25-27 §§ IL. De är hämtade från 2 § 7 mom. 2 och 3 st. SIL.

Definition

Med privatbostadsföretag avses enligt 2 kap. 17 § IL en svensk ekonomisk förening eller ett svenskt aktiebolag vars verksamhet

1. till klart övervägande del består i att åt sina medlemmar eller delägare tillhandahålla bostäder i byggnader som ägs av föreningen eller bolaget eller,
2. uteslutande eller så gott som uteslutande består i att åt sina medlemmar eller delägare tillhandahålla garage eller någon annan för deras personliga räkning avsedd anordning i byggnader som ägs av föreningen eller bolaget.

Beträffande definitionen, se vidare del 1 avsnitt 5.12.

De flesta privatbostadsföretag är bostadsrättsföreningar.

För ett privatbostadsföretag räknas samtliga inkomster och utgifter till inkomstslaget näringsverksamhet.

4.4.1 Schablonbeskattning av fastighet

Inkomsten av privatbostadsföretagets fastigheter i Sverige beskattas enligt en schablonmetod.

Intäkt 3 % av taxeringsvärdet

Som intäkt ska företaget ta upp ett belopp som för helt år motsvarar tre procent av fastighetens taxeringsvärde året före taxeringsåret. Vid 2003 års taxering ska således schablonintäkten beräknas utifrån det taxeringsvärde som gäller för 2002. Detta gäller oavsett om företagets räkenskapsår är kalenderår eller inte.

Om det inte finns något taxeringsvärde fastställt för fastigheten, ska schablonintäkten beräknas på ett värde som kan uppskattas

enligt de grunder som gällde för att fastställa ett taxeringsvärde för året före taxeringsåret. Ett ”fiktivt” taxeringsvärde ska alltså beräknas. Om fastigheten innehas med tomträtt, beräknas schablonintäkten på hela taxeringsvärdet.

Schablonintäkten på tre procent gäller för helt år räknat, varför en proportionering måste ske vid förlängt eller förkortat räkenskapsår, om fastigheten har anskaffats under året eller om byggnaden har uppförts under året.

Vad innefattar schablonintäkten?

Schablonintäkten beräknas i stället för de inkomster och utgifter som är normala inom fastighetsförvaltning. Hit hör t.ex. avgifter från bostadsrättsinnehavare och hyresintäkter för bostäder och lokaler. Även inkomster från upplåtelse av plats på fastigheten för antenner eller reklam ryms inom schablonen. På avdragsidan står schablonen för bl.a. värdeminskning på byggnader, driftskostnader för fastigheten, reparation och underhåll, fastighets-skötsel, styrelsearvoden och fastighetsskatt.

Räntebidrag

Som intäkt ska också erhållna statliga räntebidrag för bostadsändamål tas upp.

Avdrag

Från schablonintäkten ska privatbostadsföretaget dra av

- ränta på lånat kapital som har lagts ned i fastigheten,
- återbetalning av statliga räntebidrag för bostadsändamål, och
- tomträttsavgäld

4.4.2 Annan verksamhet än fastighetsupplåtelse

Privatbostadsföretaget kan vid sidan av fastighetsupplåtelsen ha inkomst av t.ex. matservering, café, bilpool eller motionsanläggning. Sådana inkomster beskattas enligt vanliga regler i inkomstslaget näringsverksamhet.

Företaget kan också ha kapitalinkomster såsom ränteinkomster och kapitalvinster. Även dessa beskattas enligt vanliga regler.

Del i samfällighet

Om privatbostadsföretagets fastighet har del i en annan samfällighet än sådan som avses i 6 kap. 6 § först stycket IL, dvs. en samfällighet som inte utgör ett eget skattesubjekt, ska fastighetens andel av inkomster och utgifter i samfällighetens verksamhet tas upp respektive dras av hos privatbostadsföretaget, 39 kap. 26 § IL.

De samfälligheter som här åsyftas är bl.a. gemensamhetsanläggningar, oavsett om de förvaltas av en juridisk person eller inte.

Det är samfällighetens inkomster och utgifter som ska fördelas och inte resultatet.

Det som ska beskattas hos delägarna är sådana inkomster och utgifter i samfälligheten som motsvaras av inkomsterna och utgifterna i 39 kap. 25 § IL. Det som normalt kommer i fråga är ränteutgifter på fast egendom i samfälligheten och tomträttsavgälder (prop. 1999/2000:2 Del 2 s. 459). Privatbostadsföretaget ska också ta upp sin del av samfällighetens löpande avkastning på kapital, dock bara till den del den överstiger 300 kr. Även kapitalvinster och kapitalförluster som uppkommer i samfälligheten ska tas upp respektive dras av hos delägaren.

Om samfälligheten utgör en egen taxeringsenhet, ska fastighetens andel av samfällighetens taxeringsvärde räknas in i underlaget för schablonintäkten.

Utdelning från samfällighet som utgör skattesubjekt

Om privatbostadsföretagets fastighet har del i en sådan samfällighet som avses i 6 kap. 6 § första stycket IL, ska utdelning från samfälligheten tas upp av privatbostadsföretaget. De samfälligheter som här avses är marksamfälligheter och regleringssamfälligheter som utgör särskild taxeringsenhet och förvaltas av en svensk juridisk person (samfällighetsförening). Dessa samfälligheter utgör egna skattesubjekt och är skattskyldiga för samfällighetens inkomster.

Övrigt

Privatbostadsföretag omfattas inte av reglerna om koncernbidrag, underprisöverlåtelser, verksamhetsavyttringar och periodiseringsfonder.

Fastighetsskatt

Privatbostadsföretag är skattskyldiga till fastighetsskatt, se vidare del 1 avsnitt 41.

Fastighetsskatten är inte avdragsgill hos privatbostadsföretag, eftersom den ingår i schablonintäkten.

4.5 Sambruksföreningar

Sambruksföreningar är en form av ekonomisk förening som bedriver jordbruk eller trädgårdsnäring för medlemmarnas gemensamma räkning, lagen (1975:417) om sambruksföreningar.

De lönetillägg och liknande ersättningar som en sambruksförening lämnar till en medlem eller någon annan med hänsyn till resultatet av verksamheten ska, enligt 39 kap. 28 § IL, dras av.

4.6 Samfälligheter

Samfälligheter som, enligt 6 kap. 6 § första stycket IL, utgör skattesubjekt ska dra av utdelning som lämnas till delägarna (39 kap 28 § IL).

4.7 Sparbankernas säkerhetskassa

I 39 kap. 30-31 §§ IL regleras att bidrag som en sparbank lämnar till Sparbankernas säkerhetskassa ska dras av hos sparbanken och tas upp av säkerhetskassan. Utdelning som säkerhetskassan lämnar till sparbankerna ska dras av.